

УДК 7:378](477):37(510)
ORCID ID: 0000-0002-8555-877X
DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-33-17>

Жао Ї

*аспірант кафедри теорії та історії мистецтва
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
yi.rao@naoma.edu.ua*

*Науковий керівник – Селівачов М. Р., доктор мистецтвознавства,
професор кафедри теорії та історії мистецтва*

ВПЛИВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА КИТАЙСЬКУ ПЕДАГОГІЧНУ СИСТЕМУ

Анотація. *Метою статті є аналіз впливу вищої мистецької освіти України на китайську педагогічну систему. Для досягнення мети використовувались такі методи: теоретичний аналіз наукової літератури; порівняльний аналіз процесу навчання мистецтву в системі вищої мистецької освіти України і Китаю. Результати.* У статті проаналізовано становлення та розвиток культурних зв'язків України та Китаю, обмін досвідом у сфері мистецтва й мистецької освіти. Виявлено, що крос-культурні зв'язки між Україною та Китаєм існували з часів Середньовіччя. Простежено трансформацію культурних зв'язків та обмін мистецько-педагогічним досвідом між Україною та Китаєм за часів російської імперії, Радянського Союзу та незалежної України. Водночас, живопис суверенного аутентичного українського народу в процесі розвитку сформував власну своєрідну художню мову та національні особливості. Українська система вищої мистецької освіти є невіддільним фактором впливу на становлення китайського станкового живопису. Соціалістичний період в Україні, що існував з початку ХХ століття, істотно позначився на системі китайського навчання живопису. Це переважно відобразилось у двох аспектах: у процесі моделювання та в тенденціях створення художніх робіт. **Висновки.** Зроблено спробу пояснити вплив вищої мистецької освіти України на китайське мистецтво та його викладання в художніх школах Китаю. Аналізується, як досвід, здобутий китайськими студентами в українських художніх вишах у різні історичні періоди, вплинув на китайську педагогічну систему. Встановлено, що китайські митці переймають український досвід в мистецтві ескізу, начерку, олійного живопису: українська система живопису і вищої мистецької освіти заклала основи для розвитку мистецтва і художньої освіти в Китаї. **Ключові слова:** Китай, мистецько-педагогічні зв'язки, мистецтво, мистецька освіта Китаю, мистецька освіта України, живопис, викладання мистецтва.

Rao Yi

*Graduate Student at the Department of Theory and History of Art
National Academy of Fine Arts and Architecture
yi.rao@naoma.edu.ua*

*Research supervisor – M. Selivachov, Doctor of Art History,
Professor of the Department of Theory and History of Art*

INFLUENCE OF HIGHER ART EDUCATION IN UKRAINE ON CHINESE PEDAGOGICAL SYSTEM

Abstract. *The aim of the article is to analyze the influence of Ukraine's higher art education on the Chinese educational system.*

The following methods were used to achieve the goal: theoretical analysis of scientific literature; comparative analysis of the process of art education in the higher art education systems of Ukraine and China.

Results. *The article analyzes the development of cultural relations between Ukraine and China, the exchange of experience in the field of art and art education. It is found that cross-cultural ties between Ukraine and China existed since the Middle Ages. The transformation of cultural ties and the exchange of art-pedagogical experience between Ukraine and China during the Russian Empire, the Soviet Union, and independent Ukraine are traced. At the same time, the painting of the sovereign authentic Ukrainian people in the process of development formed its own original artistic language and national features. The Ukrainian system of higher art education is an integral factor influencing the development of Chinese easel painting. The socialist period in Ukraine, which existed from the beginning of the 20th century, had a significant impact on the system of Chinese teaching of painting. This was mainly reflected in two aspects: in the process of modeling and in the trends of creating artistic works.*

Conclusions. *An attempt is made to explain the influence of Ukraine's higher art education on Chinese art and teaching process in art schools in China. The analysis examines how the experience gained by Chinese students in Ukrainian art universities during different historical periods influenced the Chinese educational system. It is established that Chinese artists adopt Ukrainian experience in sketching, drawing, and oil painting: the Ukrainian system of painting and higher art education laid the foundations for the development of art and art education in China.*

Key words: *China, art and pedagogical connections, art, art education in China, art education in Ukraine, painting, art teaching.*

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток міжкультурних, соціальних, економічних та політичних контактів між країнами розширює освітні межі. Сьогодні все більше країн світу намагаються перейняти кращі практики з вищої освіти і культурного обміну з іншими країнами. У цьому контексті акцентуємо увагу на впливі вищої мистецької освіти України на китайську педагогічну систему.

Мистецько-педагогічні зв'язки між Україною та Китаєм мають давню історію. Так, на розвиток китайського живопису великий вплив мало мистецтво слов'янського живопису. В минулому столітті китайські художні форми і прийоми живопису стояли в одному ряду з мистецтвом радянського періоду. Чимало видатних китайських художників, теоретиків, педагогів отримали освіту на базі радянських вищих художніх шкіл (зокрема й українських), що відобразилося й на розвиткові китайського живопису.

Слід зазначити, що унікальна система мистецької освіти України, — як частина художньої і освітньої систем колишнього Радянського Союзу, і як відокремлена, самостійна школа, — дала чимало творів мистецтва, які вплинули на китайську художню школу. При закладанні бази китайської мистецької освіти були використані унікальні українські технології. Орієнтація українських художників на вивчення народних традицій найтіснішим чином перегукується з китайською традиційною школою живопису, яка також спирається на історичне коріння свого народу, водночас привносячи і власні нові віяння до традиційної художньої школи Китаю.

За часів незалежності України зростає чисельність китайських студентів, які виявили

бажання отримати освіту в Україні. Досвід, здобутий китайськими студентами, також впливає на всю китайську педагогічну систему у сфері мистецької освіти — українські педагогічні практики використовуються і в китайських художніх школах. Все вищесказане й обумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Насамперед варто відзначити, що комплексних досліджень, присвячених аналізу впливу вищої мистецької освіти України на китайську педагогічну систему, в українській науковій мистецько-педагогічній літературі немає. Окремі аспекти, зокрема, становлення та розвиток вищої мистецької школи Китаю, особливості підготовки китайських фахівців мистецького профілю досліджували такі науковці, як О. Іонова [1], Ч. Пей [2] та інші. Питання традицій радянської академічної мистецької школи в художньої освіти та мистецтві Китаю вивчав А. Яланський та К. Ступакова [3]. Українсько-китайські культурні зв'язки досліджував В. Кіктенко [4, 5] та інші.

Зауважимо, що вищу мистецьку освіту Китаю та її зв'язки з українською художньою школою переважно досліджують молоді науковці-аспіранти з КНР, які навчаються в українських вишах. Така ситуація пояснюється високою популярністю серед китайських здобувачів освіти галузей знань «Освіта/Педагогіка» та «Культура і мистецтво». Можемо констатувати недостатню розробленість досліджуваної теми в українській мистецько-педагогічній науковій літературі.

Мета статті — аналіз впливу української мистецької освіти на китайську педагогічну систему в контексті історичних культурних зв'язків між обома країнами.

Виклад основного матеріалу. Обмін досвідом у сфері вищої мистецької освіти між Україною та Китаєм має глибоке історичне коріння.

Найдавніші кроскультурні й поодинокі безпосередні контакти України та Китаю існували ще за доби Середньовіччя, проте вони не мали суттєвого впливу на формування наукових знань про Китай в Україні. Поступово ситуація змінилася, коли в ранньомодерну добу українці взяли участь у заселенні земель на північних кордонах Китаю й відіграли важливу роль у започаткуванні дипломатичних відносин між російською імперією та династією Цін [6, с. 256].

Згідно з існуючими історичними даними, перший православний місіонер Іларіон Лежайський прибув до Китаю в 1715 році, куди був направлений у складі Пекінської духовної місії. З того часу українські місіонери і духовенство здійснювали свою діяльність в Китаї [7, с. 88].

Українські православні місіонери (архімандрит Іларіон (Лежайський), архімандрит Антоній (Платковський), архімандрит Іларіон (Трусов), архімандрит Гервасій (Ленцевський), ієромонах Феодосій (Сморжевський), архімандрит Микола (Цвіт), архімандрит Іоанн (Шишковський), архімандрит Софроній (Грибовський), більшість з яких – вихованці Києво-Могилянської академії, зробили важливий внесок у розбудову російсько-китайських відносин у XVIII ст. та заклали підвалини розвитку китаєзнавства в російській імперії, що було пов'язане зі становленням вивчення мови, культури, історії та тогочасного соціально-економічного й політичного стану Китаю [4, с. 257]. Г. Сковорода першим в українській літературі у 60–70-х роках XVIII ст. увів принципово важливі висловлювання про Китай та китайський народ. Я. Маркович, також вихованець Києво-Могилянської академії, старанно вивчав твори давньокитайського філософа Конфуція. В навчальних закладах України з'явилася література про Китай [4, с. 257].

Під час місіонерської служби здійснювався обмін духовними, культурними, а іноді й історичними цінностями. Українські місіонери, повертаючись на батьківщину, привозили з собою китайські книги, художні роботи, що сприяло зміцненню розуміння двох культур [8].

З початку XIX ст. у російській духовній місії в Пекіні працювали архімандрит Веніамін (Морачевич), Є. Тимковський, О. Войцехівський, Є. Ковалевський,

І. Коростовець, які зробили вагомий внесок у подальший розвиток російсько-китайських відносин та розбудову вивчення Китаю, однак український напрямок послабився, що було пов'язане з занепадом «старих» науково-освітніх центрів України та переїздом українських інтелектуалів до Москви, Санкт-Петербурга й Казані, що також негативно позначилося на поширенні китаєзнавства в Україні [4, с. 258]. Отримані впродовж XVIII ст. українськими місіонерами важливі документи та матеріали, які стосувалися історії та тогочасного розвитку Китаю, потрапили до росії [4, с. 258].

У період з 1806 – початок XX ст. згасає місіонерський напрямок, утім, безпосередньо в Україні виникають науково-освітні центри вивчення Китаю (Київ, Одеса, Харків), що, було пов'язане зі спробами налагодити викладання китайської мови; формується практичне китаєзнавство [4, с. 258].

У 1890 році І. Коростовець (1862–1933), дворянин з Полтави, був призначений другим секретарем дипломатичної місії в Пекіні і написав книгу «Китайці і їх цивілізація», яка складається з трьох частин [9]. У першій частині описані відносини Китаю з країнами Європи в їхньому історичному розвитку і показано державний устрій Китаю в період Нового часу. Йдеться, зокрема, про судочинство, систему освіти, промисловість, торгівлю і фінанси. Друга і третя частини присвячені, відповідно, сімейним справам, науці і мистецтву китайців, їхній релігії.

Будівництво й експлуатація близькосхідної залізниці в 1903 році дали змогу переважній кількості жителів російської імперії, серед яких була значна частина українців, виїхати і жити в північно-східному регіоні Китаю [10]. Так, у 1920-х роках, за різними відомостями, кількість українських іммігрантів становила від 2 тисяч до 20 тисяч осіб [11, с. 33–34]. У 1940-х роках в українському імміграційному районі Харбіна проживало 2000 осіб (включно з дітьми). Вони відкрили свої власні центри на торговій вулиці. У центрах були клуби, бібліотеки і великі зали для виступів, а також проводилися концерти і спектаклі українських виконавців. На базі цих центрів розвивалися українське хорове мистецтво, українська опера, створювалися групи, що вивчали українську мову, і часто проводились лекції з історії України. Головою української національної імміграційної зони був професор харбінського технологічного інституту В. Кулябко-Корецький,

уродженець Полтавської області. Активними діями української національної імміграційної зони були П. Лісунко, Ф. Даниленко, Г. Нестеренко [11, с. 145].

Трохи раніше, в 1907 році, у Харбіні було створено українське видавництво, засновником якого був В. Опачий, уродженець Чернігівської губернії. Саме він започаткував перший український центр у 1907 році, і брав участь у будівництві Свято-Покровської церкви в Харбіні. З 1920 року церква знаходиться в будівлі українського центру [12].

У ХХ ст. в Китаї виходили й українські періодичні видання. Наприклад, офіційне видання української національної імміграційної зони «Вісник» також видавало українську газету «Голос України» [11, с. 145].

Не тільки українці виїздили до Китаю, але й китайці – до України. Перед початком Першої світової війни в українських містах навчалось чимало китайців. Серед них – бізнесмени, ремісники, кравці. Після початку Першої світової війни через брак робочої сили в Україні, царський уряд залучив чимало китайців для роботи на українській території. У 1925 році в Києві видавалася китайська газета «Хуагунбао» [11, с. 145].

Упродовж 1913–1918 рр. відбувалося становлення школи практичного Китаєзнавства у Київському комерційному інституті: поєднання досягнень економічної науки, статистики, історії, соціології та інших наук зі знанням китайської мови уможливило вивчення того чи іншого питання безпосередньо в Китаї. Завдяки викладанню китайської мови окремі студенти цього навчального закладу змогли здійснити відрядження до Китаю задля виконання наукової роботи (А. Артамонов, М. Козловський, О. Квашинський, С. Лайнер), що сприяло поширенню знань про Україну та українців у Китаї [13].

Упродовж 1918–1991 рр. теоретичною основою вивчення Китаю в Радянській Україні була марксистсько-ленінська методологія. Окрім наукових робіт, у цей час видавалося чимало науково-популярних праць, з'являлись переклади та дослідження китайської літератури. Проте увесь цей процес було перервано через політичні репресії та прийняття наприкінці 1930-х рр. рішення про недоцільність існування сходознавчих установ в Україні [5, с. 17].

У 1950–1951 рр. фактично відбулося відродження вивчення Китаю в Радянській Україні. Поступово налагоджується процес викладання

китайської мови в різних навчальних закладах України [4, с. 261].

В період зближення Китаю та Радянського союзу сотні українців працювали в Китаї. Це були, зокрема, інженери харківського тракторного заводу і заводу точних приладів, лікарі, викладачі вишів і вчителі середніх шкіл. Вони надали велику допомогу в будівництві Нового Китаю. Спочатку Китай відправляв чимало іноземних студентів до України в різних галузях, щоб розвивати таланти, які необхідні країні. Університети Києва, Харкова, Одеси, Дніпра (на той час Дніпропетровськ) та інших міст підготували для Китаю чимало фахівців у різних галузях, таких як промисловість, сільське господарство, охорона здоров'я, наука, мистецтво й освіта [14, с. 79]. Хе Гуанюань (He Guanguan), який був міністром машинобудівної промисловості Китаю, навчався в Київському технологічному інституті упродовж 1951–1956 рр., Чжу Лілань, який був міністром науки і технологій Китаю, колись навчався в Одеському університеті, Лю Цзяньфен, який був заступником міністра електронної промисловості Китаю, навчався в Київському технологічному інституті [15, с. 145].

У 1956–1961 рр. серед іноземних студентів, обраних академіками китайської академії наук, троє навчалися в Україні і були обрані академіками Китайської інженерної академії. В умовах активного обміну українськими і китайськими кадрами освітні установи двох сторін також активно співпрацювали.

У 1957 році в Києві відкривається школа-інтернат для вивчення китайської мови. У 1958 році Львівський університет відкрив спеціальність китайська філологія. У 1965 році Львівський університет відкриває програму в Уханьському університеті [16, с. 133]. На кафедрі іноземних мов було створено навчально-дослідний відділ радянології і українознавства.

З розвитком дружніх взаємин між Китаєм і Україною, культурні та художні обміни між двома країнами почали набувати систематичного й цілеспрямованого характеру. У 1955 році письменник Лі Хе переклав «Українські народні казки», а в 1956 році, до 100-річчя з дня народження українського поета Івана Франка, китайський письменник і перекладач Ге баоцюань (Ge Baoquan) зробив переклад українською «Вибраних поезій українського письменника Франка», професор пекінського університету Чжоу Цзуорен (Zhou

Zuogen) переклав книжку «Українські народні казки» й опублікував її в Китаї у 1957 році. Чимало китайських класичних романів, таких як «Романс про три королівства», «Мрія про червоні особняки», «Водний кордон», «Подорож на захід», «Вчені», «Подорож Лао Кана» були перекладені російською мовою й поширені по всій радянській Україні [11, с. 230–238].

Китайська пластика також викликала великий інтерес в українців. З 1950 року в Київському національному музеї відкриті 4 виставкові зали китайського мистецтва. Крім стародавніх китайських картин, порцеляни та бронзи, тут було представлено чимало робіт художників-філософів.

У 1955 році в Києві та Харкові проходила виставка творів китайського ужиткового мистецтва. Великою популярністю в українській публіки користувалася китайська порцеляна, скульптура, ткацькі вироби.

Після проголошення Китайської Народної Республіки у 1949 році уряд і Міністерство освіти беруть курс на реформування всієї системи вищої освіти, зокрема й художньої. Відповідно до цієї лінії художні навчальні заклади КНР реорганізуються за радянським зразком, і важливу роль в цьому процесі відіграв художник Сюй Бейхун (Xu beihong; 1895–1953), перший голова Всекитайської спілки працівників образотворчого мистецтва і перший ректор Центральної академії мистецтв Китаю (1949–1953) [17]. Ставши після 1949 р. провідним художнім ЗВО Китаю, Центральна академія мистецтв досі зберігає це звання.

У 1946 р. Сюй Бейхун став ректором Пекінського художнього училища (Інститут живопису), який у 1950 р. був реорганізований в Центральну академію мистецтв Китаю. У цьому виші він реалізував нову педагогічну методику, засновану на особистому сприйнятті навколишнього світу. Сюй Бейхунем уперше була введена практика поетапного створення творів мистецтва, що передбачала спостереження, натуру, замальовки, етюди, ескізи і, нарешті, створення завершеної композиції [1, с. 82].

Отже, значний вплив на мистецьку освіту Китаю мала радянська художня школа, важливу роль в якій відігравали й українці. Серед художників, вплив яких простежується в китайському мистецтві, можна назвати таких майстрів живопису, як І. Репін (народився в Чугуєві Харківської області), відомий

майстер критичного реалізму; художник-мариніст І. Айвазовський (народився в Феодосії); живописець-пейзажист А. Куїнджі (народився в Маріуполі) та інші [18, с. 139].

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, заснована у грудні 1917 року як Українська академія мистецтва, відіграла основну роль у формуванні та становленні національної мистецької школи України. Педагогічний досвід викладачів і творчі досягнення вихованців вищого мистецького навчального закладу України стали вагомим внеском до скарбниці українського і світового образотворчого мистецтва. Вже у перші роки існування Київського художнього інституту творчі здобутки його вихованців та викладачів були високо оцінені на всеукраїнських та міжнародних виставках. Спілка китайських художників разом зі Спілкою китайсько-радянської дружби неодноразово організовували і проводили у Китаї виставки радянського мистецтва, які сприймалися з великим інтересом. І діячі мистецтва, і китайська художня критика наполегливо рекомендували китайським художникам навчатися мистецтву у радянських колег [3, с. 6].

Під час навчання в радянській Україні майбутні китайські фахівці мистецького профілю вивчали і використовували у своїй практиці методичні рекомендації радянських, зокрема й українських художників. Велике значення надавалося знанням з теорії та історії мистецтв, розвиткові здібностей розуміння художніх творів, а також формуванню навичок академічного рисунка [1, с. 83].

Після здобуття Незалежності в 1991 р. в Україні зростають безпосередні культурні та освітні зв'язки між обома країнами. Започатковано викладання та дослідження китайської мови у декількох вишах України [4, с. 261].

Сьогодні в Китаї проголошено стратегію прискореного формування потенціалу, що включає стимулювання здобуття вищої освіти, незважаючи на країну надання освітніх послуг. У зв'язку з цим, вирішальними інструментами є співпраця з іноземними вишами та стипендіальні програми для державних службовців, учителів, науково-викладацького складу університетів і студентів, що також сприяє міждержавному трансферу. Дотримання стратегії відкритої освіти дало початок створенню понад 30 університетів у 12 країнах, включаючи Україну [2, с. 32].

Серед основних навчальних закладів мистецької освіти, в яких навчаються китайські

студенти – Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (Київ), Львівська національна академія мистецтв, Харківська державна академія дизайну і мистецтв [19, с. 84].

Чимало китайських студентів вивчають в українських вишах живопис. Щоб вони могли поступово зміцнювати й засвоювати концепцію моделювання, для студентів різних курсів вводяться різні вимоги до навчальної програми та художні практики. На першому і другому курсах вони повинні точно малювати форму, простір, світло і тінь, структуру зображення і текстуру об'єкта, узагальнюючи деталі; рисунок має бути чистим і охайним. Водночас студентам дають практичні завдання з рисунка з вільним вибором матеріалу, теми і стилів, що спонукає їх до використання власної художньої мови для відтворення прекрасного. В цьому процесі вони продовжують досліджувати художні форми і розвивати естетику бачення [20].

У мистецькій освіті України і навіть Європи рисунок з природи завжди є ключовим моментом, тому пластичну анатомію в основному вивчають на першому та другому курсах вищих мистецьких закладів, ставлячи високі вимоги до такої роботи. Вивчення анатомії здебільшого йде від загального до конкретного – починаючи із засвоєння основних пропорцій людського тіла, зокрема остеології – на першому курсі (вивчення скелета загалом, окремих кісток тощо) і міології – на другому (вивчення будови скелетних м'язів). Такий процес передбачає виконання альбому рисунків скелета, кісток, суглобів, екорше в різних ракурсах, для засвоєння базового розуміння форми людського тіла. Отриманні знання з анатомії студенти закріплюють на курсі академічного рисунка, створюючи численні начерки, об'єктом для яких служить натурна постановка моделі або комбінації з двох тіл. Головне завдання курсу – опанувати точну передачу не лише фігури, але й простору, світла і тіні, а також мови тіла природи і краси людських форм [6, с. 257].

Живопис – ключова тема української мистецької школи, яка поділяється на станковий і монументальний живопис, сакральне і сучасне мистецтво. У процесі навчання олійного живопису послуговуються традиційною системою навчання, а загальний стиль базується на реалізмі. На першому і другому курсах вивчення олійного живопису студенти навчаються у великих групах; всі фахові дисципліни

дають базову підготовку. Упродовж цього часу студенти виконують багато натюрмортів, а також начерків (в основному портретів), що вимагають глибоких знань анатомії. Після заняття викладач задає чимало домашніх завдань з композиції, копіювання та етюдів.

За допомогою багаторівневого аналізу і дослідження магістерських робіт студенти поступово зміцнюють свою здатність вправлятися з кольором, у них формується суб'єктивний спосіб мислення у процесі художньої творчості [21, с. 137].

З третього курсу метод навчання визначається керівником кожної майстерні, яка має своє спрямування, тематику і завдання. Студенти, відповідно до своїх уподобань, можуть вільно обирати майстерню. Після третього курсу студентам пропонують різноплановіші творчі завдання, і тут вже є певні вимоги до розміру робіт [22, с. 3–8]. Курси в основному побудовані на виконанні рисунків живої природи. Вимоги до стилю роботи не обмежуються реалізмом, але допомагають студентам поєднувати традиційні й сучасні характеристики живопису для розвитку індивідуального стилю роботи.

З першого курсу викладач доручає студентам багато творчих домашніх завдань, хоча обсяг роботи в такий час відносно невеликий. Однак вимоги до випускної роботи будуть дуже строгими. Викладач буде працювати зі студентами, щоб сформулювати тему дипломної творчої роботи. Після цього студенти повинні виконати безліч невеликих, композиційних та кольорових ескізів. Отримавши позитивну рецензію викладача, вони починають малювати великі роботи на полотні, а після повторної рецензії вже можуть виконувати масштабні картини.

Варто відзначити, що виставки студентських робіт наприкінці кожного семестру дуже цікаві. Всі студенти розміщують домашні завдання у своїх студіях або в коридорах навчального закладу і виставляють роботи поточного семестру. На другий день відбувається оцінювання студентських робіт; відмінні роботи зберігаються в методичному фонді навчального закладу [23, с. 169].

Практичний досвід навчання мистецтва, який китайські студенти набувають в українських вишах, вони згодом застосують і в себе на батьківщині.

Сучасна система викладання китайського мистецтва базується на тривалому процесі навчання, асиміляції і зростання. Вона

створювалася завдяки поєднанню іноземного та місцевого мистецтва в сучасну систему викладання китайського мистецтва. Однією зі складових китайської художньої педагогічної системи стала і система навчання України [24, с. 201].

Українська система навчання рисунка – це наукова система, заснована на естетиці сцієнтизму, натуралізму і реалізму. Вона наукова, систематизована й ефективна. Навчання базується на наукових спостереженнях і дослідженнях, які являють собою поступові роздуми і ретельне вивчення природи об'єктів. На основі традиційного навчання українські художні коледжі та університети узагальнили, збагатили і вдосконалили традиційні європейські навчальні посібники з академічного рисунка, визначили систематизований і науковий методи та систему викладання, де поєднане навчання, теоретичне мислення і практика. Акцент робиться на вираженні фізичної структури об'єкта в просторі, на зображенні форм граничної точності.

Впровадження в Китаї традицій навчання живопису українських художніх академій дало змогу китайським студентам удосконалювати власні художні навички.

Система викладання живопису в Україні та інших республіках Радянського Союзу була поширена в Китаї після культурного обміну, який унормував базову систему освіти живопису, а також сприяв розробці унікального змісту навчання і методів [25, с. 51].

Програма з рисунка вплинула на спосіб художнього мислення митців Китаю і, окрім того, дала змогу китайському живописові отримати нове бачення форми, структури, моделювання та композиції, а також сприяла розвиткові китайських художників в процесі їхньої художньої творчості.

Базові основи образотворчого мистецтва дали змогу творити у стилі соціалістичного реалізму для подальшої реалізації.

Освіта в китайських університетах і коледжах мистецького спрямування, як і раніше, базується на освітніх методів на засадах реалістичного живопису та тісно пов'язана із системою освіти станкового живопису українських художніх академій. Система навчальних програм станкового живопису, введена в Китаї у 1950-х роках, дала змогу китайським коледжам і університетам розпочати систематичне навчання за спеціалізацією олійний живопис та покращити навички композиції і рисунка. Під час викладання живопису такі складові, як кольорознавство, були широко

визнані в китайській художній освіті. Поява великої кількості картин українських реалістів не тільки розширила художнє бачення китайських студентів, але й вплинула на більш пізні ідеї китайського соціалістичного реалізму й забезпечила підтримку талантів для подальшого великомасштабного створення тематичних картин у техніці олійного живопису в Китаї.

Водночас реалістичні принципи українського живопису також стали певним орієнтиром для створення організаційної структури китайського мистецтва. Художники інтегровані у структуру спілки художників, а викладачі академій мистецтв і вищих художніх коледжів стали основою для розвитку мистецького ринку [26, с. 71].

Таким чином, українська мистецька школа олійного живопису стала основою для формування і розвитку сучасного китайського олійного живопису.

У зв'язку з постійним поглибленням культурних обмінів між Китаєм і Україною, було проведено низку художніх виставок українських живописців, які репрезентували широкий спектр напрямків олійного живопису.

Унікальна регіональна культура Китаю і традиційні техніки живопису постійно інтегрувалися у створення творчих робіт, були створені унікальні картини олійними фарбами в китайському стилі.

Вплив вищої художньої освіти України на китайську художню педагогічну систему продовжується і сьогодні, зокрема завдяки обмінові студентами. Китайські студенти, які навчаються в Україні, надалі застосовують та поширюють здобуті навички у сфері мистецтва та його викладання й на батьківщині.

До початку російського вторгнення в Україну кількість китайських студентів в українських вишах становила 2100 студентів. Звісно, війна значно зруйнувала, серед іншого, і українсько-китайську співпрацю у галузі художньої освіти.

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження засвідчили, що сучасна система викладання мистецтва у Китаї має тривалий розвиток, та увібрала в себе педагогічні практики й інших країн, зокрема України. Найбільший вплив української художньої школи на педагогічну систему Китаю простежується в часи радянської України (йдеться про школу реалізму). Такий вплив суттєво позначився на подальшому розвиткові китайського живопису,

а також на методичних підходах до викладання образотворчого мистецтва в художніх закладах Китаю.

Сьогодні для системи вищої мистецької освіти Китаю характерна стратегія відкритої співпраці з іноземними вищими художніми школами задля встановлення відносин у галузі наукових досліджень, академічних обмінів, підготовки викладачів та навчання студентів,

зокрема й з українськими закладами вищої освіти.

Наявні у дослідженні висновки і положення можуть бути корисні під час подальшого вивчення впливу вищої художньої освіти України на китайську педагогічну систему. Також результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі закладів вищої мистецької освіти.

Список використаних джерел

1. Іонова О. М., Пей Ч. Становлення вищої художньої освіти Китаю ХХ ст. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2019. № 62. С. 79–86. URL: <https://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.62.09> (дата звернення: 24.02.2023).
2. Пей Ч. Витоки ідей підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю у вищій школі Китайської народної республіки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: збірник наукових праць. Харків, 2020. № 68. Т.1. С. 29–33. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.5> (дата звернення: 24.02.2023).
3. Яланський А., Ступакова К. Традиції радянської академічної мистецької школи в художній освіті та мистецтві Китаю ХХ – поч. ХХІ ст. *Українська академія мистецтва*: збірник наукових праць. Київ, 2013. Випуск 21. С. 5-12.
4. Кіктенко В. О. Історія українського китаєзнавства (XVIII – початок ХХІ століття) / В. О. Кіктенко. Київ, 2018. 388 с.
5. Кіктенко В. О. Нарис з історії українського китаєзнавства. XVIII – перша половина ХХ ст.: дослідження, матеріали, документи. Київ, 2002. 197 с.
6. Жулінський М. В. Методика опанування образотворчої грамоти у вищій школі засобами фотографії й малюнку. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. Хмельницьк, 2016. Вип. 2 (8). С. 255-264.
7. 王铁崖编:《中外旧约章汇编》(第一册),三联书店1982年版,第88页.
8. Зданєвська К. Українські місіонери в Піднебесній, або 300-річчя першої православної місії в Китаї. *Matrix-info*. Київ, 2017. URL: <https://matrix-info.com/ukrayinski-misionery-v-pidnebesnij-abo-300-richchya-pershoyi-pravoslavnoyi-misiyi-v-kytayi/> (дата звернення 25.02.2023).
9. Сяньчжун Лю. Соціально-культурний обмін між Китаєм та Україною: історія та сучасність. *Українська асоціація китаєзнавців*. Київ, 2018. URL: <https://sinologist.com.ua/lyu-syanchzhun-sotsialno-kulturnyj-obmin-mizh-kytayem-ta-ukrayinoyu-istoriya-ta-suchasnist/> (дата звернення 25.02.2022).
10. 刘洁. "中东铁路的修筑对满洲里的影响." 黑龙江史志 3(2015):1.
11. 周尚文. "新中国成立初期"留苏潮"述评." 毛泽东邓小平理论研究 10 (2012): 6. 第33–34页.
12. 王志军. "20世纪早期哈尔滨的几个外国社区." 东北史地 (2010).
13. Литвин В. Україна і Китай в історичних зв'язках. *Голос України*. Київ, 2004. URL: <http://www.golos.com.ua/article/235832> (дата звернення 26.02.2022).
14. Шаповалова О. О. Туристичний напрямок особливого значення. *Україна-Китай*. Київ, 2017. № 1 (7). С. 78–83.
15. 周尚文、李鹏、郝宇青编著:《新中国初期“留苏潮”实录与思考》, 华东师范大学出版社, 2012年. 第228–229页.
16. Кошовий С. А., Юань Тянь, Цзайцзи Лю, Цзенцзюнь Куан. Центр дослідження України при Уханьському університеті: історія та сучасність. *Україна-Китай*. Київ, 2018. № 14. С. 132–137.
17. 张力. "新中国70年教育事业的辉煌历程(三)." 中国农村教育 29 (2019): 1.
18. Clunas S. *Chinese Painting and Its Audiences*. Princeton: University Press, 2017. 293 p.
19. Храпачов О. Українські художники в сучасному мистецькому середовищі Китаю. *Україна-Китай*. Київ, 2014. № 1(6). С. 84-85.
20. Грищенко І. КНУТД експортує українську освіту в Китай. *Голос України*. Київ, 2021. URL: <http://www.golos.com.ua/article/346711> (дата звернення 25.02.2022).
21. Федорук В. Живопис у навчально-творчому процесі: аспект побудови освітлення кольороформи. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів, 2011. Випуск 22. С. 131–149.
22. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у ЗВО: робоча програма. Київ, 2021. 13 с.
23. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. 296 с.
24. Sullivan M., Vainker S. *The Arts of China*. Sixth Edition, Revised and Expanded. University of California Press, 2018. 376 p.

25. Zhen Lian Quan. Chinese Painting Techniques for Exquisite Watercolors. North Light Books, San Francisco, 2000. 144 p.
26. Ковальова М. Олійний пейзажний живопис у Китаї ХХ ст. (традиційні та інноваційні особливості). *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2020. Випуск 33. Том 1. С. 68–75.

References

1. Ionova O. M., Pei Ch. (2019) Stanovlennia vyshchoi khudozhnoi osvity Kytaiu XX st. [The development of higher artistic education in 20th century China]. *Pedahohika ta psykholohiia [Pedagogy and psychology]*. Kharkiv, 2019. № 62. S. 79–86. URL: <https://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.62.09> (data zvernennia: 24.02.2023). [in Ukrainian].
2. Pei Ch. (2020) Vytoky idei pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv mystetskoho profilu u vyshchii shkoli Kytaiskoi narodnoi respubliki. [Origins of ideas for preparing future specialists in the arts at the higher education institution of the People's Republic of China]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: zbirnyk naukovykh prats. [Pedagogy of forming a creative personality in higher and secondary education: a collection of scientific papers]* Kharkiv, 2020. № 68. Т. 1. S. 29–33. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.5> (data zvernennia: 24.02.2023). [in Ukrainian].
3. Yalanskyi A., Stupakova K. (2013) Tradytzii radianskoï akademichnoi mystetskoi shkoly v khudozhnii osviti ta mystetstvi Kytaiu XX – poch. XXI st. [Traditions of the Soviet academic art school in art education and art in China in the 20th – early 21st century]. *Ukrainska akademiia mystetstva [Ukrainian Academy of Arts]: zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 2013. Vypusk 21. S. 5–12. [in Ukrainian].
4. Kiktenko V. O. (2018) Istoriia ukrainskoho kytaieznavstva (XVIII – pochatok XXI stolittia) [History of Ukrainian sinology (18th – early 21st century).] / V. O. Kiktenko. Kyiv, 2018. 388 s. [in Ukrainian].
5. Kiktenko V.O. (2002) Narys z istorii ukrainskoho kytaieznavstva. XVIII-persha polovyna XX st.: doslidzhennia, materialy, dokumenty. [Essay on the History of Ukrainian Sinology. 18th – First Half of the 20th Century: Research, Materials, Documents]. Kyiv, 2002. 197 s. [in Ukrainian].
6. Zhulinskyi M.V. (2016) Metodyka opanuvannia obrazotvorchoi hramoty u vyshchii shkoli zasobamy fotohrafii y maliunku. [Methodology of mastering visual literacy in higher education through photography and drawing]. *Aktualni pytannia mystetskoi osvity ta vykhovannia. [Current issues of art education and upbringing]*. Khmelnytsk, 2016. Vyp. 2 (8). S. 255–264. [in Ukrainian].
7. Wang Tieya (1982). *Compilation of Old Treaties from China and Foreign Countries*. (Volume 1). Published by Sanlian Bookstore. [in Chinese].
8. Zdanivska K. (2017) Ukrainski misionery v Pidnebesnii, abo 300-richchia pershoi pravoslavnoi misii v Kytai. [Ukrainian missionaries in the Celestial Empire, or the 300th anniversary of the first Orthodox mission in China]. *Matrix-info*. Kyiv, 2017. URL: <https://matrix-info.com/ukrayinski-misionery-v-pidnebesnij-abo-300-richchya-pershoyi-pravoslavnoyi-misiyi-v-kytayi/> (data zvernennia 25.02.2023). [in Ukrainian].
9. Sianchzhun Liu. (2018) Sotsialno-kulturnyi obmin mizh Kytaiem ta Ukrainoiu: istoriia ta suchasnist. [Socio-cultural exchange between China and Ukraine: history and present]. *Ukrainska asotsiatsiia kytaieznavtsiv. [Ukrainian Association of Sinologists]*. Kyiv, 2018. URL: <https://sinologist.com.ua/lyu-syanchzhun-sotsialno-kulturnyj-obmin-mizh-kytayem-ta-ukrayinoyu-istoriya-ta-suchasnist/> (data zvernennia 25.02.2022). [in Ukrainian].
10. Liu Jie. (2015) The Impact of the Construction of the Middle East Railway on Manchuli. *Heilongjiang Historical Records* 3 (2015): 1. [in Chinese].
11. Zhou Shangwen, Li Peng, Hao Yuqing (eds.). (2012) *The Record and Reflection on the «Stay-in-Soviet Union Wave» in the Early Period of New China*. East China Normal University Press. [in Chinese].
12. Wang Zhijun (2010). Several Foreign Communities in Harbin in the Early 20th Century. *Northeast History and Geography*. [in Chinese].
13. Lytvyn V. (2004) Ukraina i Kytai v istorichnykh viazkakh. [Ukraine and China in historical relations]. *Holos Ukrainy. [Voice of Ukraine]*. Kyiv, 2004. URL: <http://www.golos.com.ua/article/235832> (data zvernennia 26.02.2022). [in Ukrainian].
14. Shapovalova O.O. (2017) Turystychnyi napriamok osoblyvoho znachennia. [Tourism destination of particular significance]. *Ukraina-Kytai. [Ukraine-China]*. Kyiv, 2017. № 1 (7). S. 78–83. [in Ukrainian].
15. Zhou Shangwen, Li Peng, Hao Yuqing (eds.). (2012) *The Record and Reflection on the «Stay-in-Soviet Union Wave» in the Early Period of New China*. East China Normal University Press. [in Chinese].
16. Koshovyi S.A., Yuan Tian, Tszaitszy Liu, Tszentsziun Kuan. (2018) Tsentr doslidzhennia Ukrainy pry Ukhanskomu universyteti: istoriia ta suchasnist. [Ukraine Research Center at Wuhan University: History and Present]. *Ukraina-Kytai. [Ukraine-China]*. Kyiv, 2018. № 14. S. 132–137. [in Ukrainian].
17. Zhang Li. (2019) The Glorious Course of China's Education Undertakings in the 70 Years Since the Founding of New China (Part Three). *Chinese Rural Education* 29 (2019): 1. [in Chinese].

18. Clunas C. Chinese Painting and Its Audiences. Princeton: University Press, 2017. 293 p. [in English].
19. Khrapachov O. (2014) Ukrainski khudozhnyky v suchasnomu mystetskomu seredovyshchi Kytaii. [Ukrainian artists in the contemporary art environment of China]. Ukraina-Kytai. [*Ukraine-China*]. Kyiv, 2014. № 1(6). S. 84–85. [in Ukrainian].
20. Hryshchenko I. (2021) KNUTD eksportuie ukrainsku osvitu v Kytai. [KNUTD exports Ukrainian education to China]. *Holos Ukrainy. [Voice of Ukraine]*. Kyiv, 2021. URL: <http://www.golos.com.ua/article/346711> (data zvernennia 25.02.2022). [in Ukrainian].
21. Fedoruk V. (2011) Zhyvopys u navchalno-tvorchomu protsesi: aspekt pobudovy osvittlennia koloroformy. [Painting in the educational and creative process: aspects of constructing lighting and color forms]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv. [Bulletin of Lviv National Academy of Arts]*. Lviv, 2011. Vypusk 22. S. 131–149. [in Ukrainian].
22. Shevniuk O. L. (2021) Metodyka navchannia obrazotvorchoho mystetstva u ZVO: robocha prohrama. [Teaching methodology of fine arts in higher education institutions: working program]. Kyiv, 2021. 13 s. [in Ukrainian].
23. Kardashov V. M. (2007) Teoriia i metodyka vykladannia obrazotvorchoho mystetstva. [Theory and Methodology of Teaching Visual Arts]. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv. K.: Vydavnychi Dim «Slovo», 2007. 296 s. [in Ukrainian].
24. Sullivan M., Vainker S. (2018) The Arts of China. Sixth Edition, Revised and Expanded. University of California Press. 376 p. [in English].
25. Zhen Lian Quan. Chinese Painting Techniques for Exquisite Watercolors. North Light Books, San Francisco, 2000. 144 p. [in English].
26. Kovalova M. (2020) Oliinyi peizazhnyi zhyvopys u Kytai XX st. (tradytsiini ta innovatsiini osoblyvosti). [Oil Landscape Painting in 20th Century China: Traditional and Innovative Features]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. [Topical Issues in Humanities]*. Drohobych, 2020. Vypusk 33. Tom 1. S. 68–75. [in Ukrainian].

Подано до редакції 01.03.2023